

ROMANIA NOUA

Abonamente: 1 Lună Lei 8
6 Luni „ 45
1 An „ 90

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

Plata anunțurilor după nivelul
Redacția și Administrația
Strada Gogol No. 39 - Chișinău

Director: Dr. ONISIFOR GEIBU

Iese în fiecare zi de lucru
Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările

Prim-Redactor: Dr. ION MATEIU

Vrem cârmuitori democrați

In legătură cu scaunul de prefect al județului Chișinău

Îndată după actul unirii, guvernul central fiind seamă de stare de spirit absolut democratică a Basarabiei, a căutat să procedeze la reorganizarea vieții românești după principiile eurenice care stăpneau noul colț de pământ lăsat din robia muscălească.

Era firesc să nu se jignească pe deoparte sentimentele poporului, destul de instrăinat de România prin mijloacele politice țariste și să nu fie atinsă pe de altă parte nici susceptibilitatea acelor intelectuali basarabeni, cari de-un an de zile luptau cu primejdia vieții, pentru trecerea conștiinței românești și îndrumarea Basarabiei spre unirea națională.

Înaltă prudență de stat cerea, ca în împrejurările așa de tulburi și nesigure să se înfiuteze ori ce politică menită prin măsurile ei pripite să primejdiască unirea plăpândă încă și să dea naștere unui întreg isvor de nemulțumiri pagubitoare intereselor de viață ale neamului nostru.

Astfel am văzut cum guvernul a înțeles de la început să așeze la cârmă județele noastre astfel de oameni, cari dacă n'au trăit toți o viață întreagă în Basarabia, aveau totuși calitatea de a fi văzuți la muna zilei sub cerul acestei provincii românești, pe care n'o puteau uita în surghiunul lor politic așa de dureros.

Kumirea lor în importantele posturi de prefecți și suprefecți constituia de sigur o nădejde îndreptățită, că așezămintele politice-administrative ale Basarabiei vor fi prefecți în senz românești și în deplină potrivire cu așteptările democratice ale poporului dela țară.

Adevărat că acestor noi conducători le lipsea experiența și cunoștințele în organizația administrativă a României, în schimb însă sufletul lor era plin de o sinceră iubire și de un puternic dor de muncă pentru opera de închezură națională și de fericire socială a țărănimii atâta timp nesocotită.

Condițiile anormale însă, determinate de mișcările revoluționare și de pustirea bolșevică au fost piedici grele în stăruințele neîntrerupte de a da județelor prin măsuri îndrumătoare și pozitive o nouă înfățișare de avant roditor.

Cu toate acestea trebuie să constatăm că o seamă din acești înalți funcționari și-au făcut nu numai o ambiție din numirea lor ci au privit ca un apostolat național poezia de încredere ce li se dăduse, în împrejurări așa de neobișnuite.

În curând însă ni s'a dat prilejul să observăm, cum atitudinea de prevenire politică manifestată la început față de Basarabia, începe să scadă.

Căci cât de mult s'ar aplica această metodă sumară dincolo, ca să poată fi pusă în practică aici, fără a trezi în popor și în sufletul luptătorilor basarabeni o adâncă și justificată amarăciune. O țară nouă, democratică nu poate fi guvernată cu vechi sisteme de procedură reacționară, ci exclusiv prin o respectare riguroasă a loialității și dreptății, pe care poporul din Basarabia o cere deplină și neștirbită dela patria mamă.

Și se pare că politicianismul evoluează într-o direcție tot mai

semnificativă. În jurul scaunului de prefect al județului Chișinău, devenit vacant prin demisia d-lui Martea, se fac combinații, cari nu pot lupta sub nici o condiție conștiința democratică a Basarabiei.

Maturismul, ca o astfel de intenție, dacă s'ar adevăra, ar avea darul să stărnescă un val de proteste în rândul intelectualiilor și al țărănimii acestui județ.

Doar s'a văzut limpede și cu ocazia celor două zile de imbrățigeri oferite la Chișinău marilor proprietari de peste Prut, că boierimea de aici, a dat o completă dovadă nu numai de

de incapacitatea de a-lubi sufletul românesc în sfârșitul lui de naționalism democratic. Româneasca jidoci a l. Căruța și și memoriile de jidocișite cu prilejul acestor imbrățigeri lucide, au silit pe d. E. Ghica să facă unul din acele aspre dar necesare rechizitorii, care va fi tulburat liniștea boierimii noastre așa de străină și protivnică adevăratelor interese populare.

A pune astfel de elemente la conducerea județelor noastre, înseamnă să inaugurezi cea mai nenorocită politică de guvernare. Cărmuirea centrală trebuie să se gândească necontenit, că în Basarabia trăiește o înflăcărată eredință populară, peste care nu se poate trage cu barețele:

Până când nu vor veni faptele de jertfă sinceră,

Basarabienii sunt în dreptul lor să strige cu toată hotărârea: vrem cârmuitori democrați.

Și acești cârmuitori, nu pot fi luați de aiurea decât din rândurile acelor idealști, cari prin lupta lor de adevărat naționalism au binemeritat recunoștința neamului și încrederea iubitoare a țărănimii basarabene.

F. Măteiu

Ecouri

De noua Universitate polonă se deschide la Lublin, cum anunță „Neamul Românesc”. Toate fondurile le-a dat moșierul Erosjnski. A olo moșierii știu să jertfească pentru cultura națională.

Opinia" află că imediat după schimbul de ratificare a păcii, cele mai multe dintre zărele cere apăsăreau în București, înainte de războiu, vor putea reapărea acolo.

Cifra totală a prizonierilor făcuți de aliați dela 15 Iulie la 20 Septembrie deci într'un interval de 2 luni, e de 195,000 oameni a tunurilor capturate în timpul acesta e de 2,500.

Comunicatul oficial german semnat de Ludendorff la 1 Iulie 1918 scrie: „Numărul prizonierilor făcuți până acum dela începutul ofensivei noastre (21 Martie 1918) în afară de răniții transportați în spitale, se urcă la cifra de 191,454 oameni.

Au fost aduse până acum de pe câmpul de bătăie în magazinele noastre 2476 tunuri.”

Dumbrăvea 16 Septembrie n. c. Universitatea Populară din Chișinău va da obștinutului muncitor la care savitorul D. Iov a citi din lucrările d-sale: „Proză și Versuri.”

RESPINGEREA NOTEI AUSTRO-UNGARE

Răspunsul dat până acum de Statele Antantei la nota austro-ungară este unul și același: un răspuns atât de categoric încât presa puterilor centrale încearcă să schimbe caracterul notei susținând că Austro-Ungaria n'a făcut propuneri de pace, ci a propus numai discuțiuni asupra posibilității unei păci.

Puterile Antantei n'au dat un răspuns colectiv cum s'au așteptat Puterile Centrale, fiindcă Austro-Ungaria a trimis nota fiecărui stat beligerant în parte. Totuși presa nu exclude nici posibilitatea unui răspuns colectiv.

Cea din urmă nădejde ce se mai leagă de nota austriacă este intervenția Papei. „Giornale d'Italia” scrie însă, că dacă Vaticanul va sprijini propunerea de pace a Austriei, Antanta va considera aceasta ca un act de dușmănie împotriva sa.

Franța n'a răspuns formal, totuși discursul d-lui Clemenceau rostit la Senat se considera ca un răspuns oficial la nota austro-ungară. D. Pichon răspunzând ministrului Elveției, care i-a remis nota austriacă, a alăturat la scrisoarea sa următoarele cuvinte: „Austriecii care pot încă să discute de pace cu Austro-Ungaria ca fiind un răspuns al guvernului francez la nota austro-ungară.”

Răspunsul Antantei la nota austro-ungară

„Gazette de Lausanne” crede să poată afirma că Antanta va respinge nota, însă va răspunde totdeodată cu regret. Refuzul va fi motivat.

„Times” anunță, că guvernul francez va răspunde în curând la nota austro-ungară. Un răspuns comun e exclus.

Răspunsul Angliei

Răspunsul Angliei la nota conțelui Burian întârzie din cauza îmbolnăvirii lui Lloyd George.

Soarta Românilor din Serbia

Donă din cele mai mari județe din partea răsăriteană a Serbiei sunt astăzi locurile de Români. Numai Dunărea dela Vidin în sus ne desparte de ei. O parte din ei sunt trecuți din țară (țirani) și locuiesc între Timoc și Dunăre, iar alții cari au ocupat prelungirea Carpaților de peste Dunăre, au venit din Transilvania (ungureni) și s'au stabilit în munți până la râul Morava. Printre ei se află și băndării (buzani).

Până acum 25 ani ei au stat în strânsă legătură sufletească și de rudenie cu frații lor de dincoace de Dunăre.

Căți bisericuști aduse din Transilvania și România împodobește bisericile locale de Români. Instrucții erau proși și dascăli cari veneau din Ardeal sau din țară (România). Căsătoriile între ei și cei de dincoace erau foarte dese. Alăta timp cât aceste comunicații nu erau stăruinite oficial, poporul românesc nu se simțea străin.

Nu se știe cum s'a întâmplat că în același timp orice legătură între Români din ambele părți ale Dunării a fost întreruptă nu numai din partea Serbiei dar și din partea României. Scopul guvernului sârbesc îl cunoaștem prea bine din publicațiile în literatura sârbescă despre pericolul românesc. Dar nu ne putem explica piedicirea din partea României. Desinteresarea desăvârșită din partea României a contribuit mult ca sârbii să ia măsuri drastice pentru desnaționalizarea Românilor din regatul lor. Oricari or fi fost scopurile politice ale României, o indiferență totală față de frații lor din imediata apropiere nu se poate justifica.

A sosit și timpul când problema subjugărilor se apropie de deslegare. Nu numai că popoarele subjugate cer dreptate și egalitate în viața lor

Răspunsul Belgiei

Se anunță oficial din Havre următoarele: Dacă Germania ar persista să pună în legătură soarta Belgiei cu rezolvirea chestiunilor coloniale și nu pomeneste de loc de datoria sa de a refaca pagubele pricinuite pe nedrept, atunci ea s'ar îmbogăți cu Belgia. Declarațiile sale nu pot din cauza aceasta să servească de bază nici unei discuții serioase. Guvernul belgian a publicat programul său în nota adresată papei din 24 Decembrie 1917 și la formulat în anul trecut.

Deși cum știm și guvernele aliate au menționa cu intrasigență acest program.

Presa franceză războiului

Intreaga presă franceză se ocupă mereu de nota conțelui Burian, cerând respingerea ei. Numeroase ziare cer să i se răspundă.

Elveția și propunerea de pace

După cum comunică presa elvețiană, Consiliul Federal nu va interveni în chestia păcii înainte de a se cunoaște replica Antantei.

Răspunsul Germaniei

Guvernul german a răspuns la propunerea de pace austro-ungară declarând că guvernul german însoțește noua încercare de a apropiia lumea de o pace sigură și durabilă, cu urate sinceră și serioasă ca încercarea austro-ungară să aibă răsunet și succes. Guvernul german declară că „e gata să ia parte la schimbul de vederi Murafa și să răspundă pe deplin la orice propunere în succesiune acțiunii austriece.”

Adeziunea Rusiei și Ucrainei la propunerea de pace

„Acht-Uhr-Abendblatt” din Viena, anunță din cercuri diplomatice că guvernul Soviet-urilor a hotărât să se solidarizeze cu propunerea de pace a guvernului austro-ungar.

O știre identică sosește și din Kiev.

Răspunsul Bulgariei la nota lui Burian

Prinul ministru Malinoff a transmis ambasadorului austro-ungar răspunsul guvernului bulgar la nota lui Burian. Răspunsul pornește dela principiul naționalităților, dela convențiile internaționale de mai înainte privitoare la Statele balcanice și dela condițiile formulate de Wilson.

omenească, dar și țirani oboșiți încep să o simță și să se incline.

Nu trebuie să ne lășăm orbiți de strigătele popoarelor și promisiunile vagi, ci noi subjugății să cerem cu insistență să ni se dea ceea ce ni se cuvine ca națiune. Sirentenia diplomaților trebuie să se izbească de cereurile noastre nestăruitate la o viață națională proprie.

Dr. At. Popovici

Inscripții copii în școlile secundare

Adresăm acest apel conducătorilor fruntașilor, satelor noastre și tuturor ce vin în atingere cu masele largi ale poporului dela Tară.

Peste câte-va zile se vor deschide toate școlile secundare, gimnaziile, școlile normale, școlile duhovnicești, comerciale etc.

Până acuma numărul elevilor moldoveni și în deosebi numărul copiilor de țărani era de tot mic. Acuma trebuie să grijim ca școlile acestea să aibă un număr corespunzător de elevi moldoveni. Îndemnăm deci stăruitor pe toți oamenii cari înțeleg însemnătatea acestui lucru să lumineze pe săteni și să-i îndrepte pe calea cea bună.

Tipografia Românească din Chișinău

M. Murafa aduce el tipografia. — Dl. Gore propune s'o dăm în arendă la Ruși s'au unei asociații. — Timp de o lună și jumătate tipografia rămâne reinstalată. — Totuși la urmă se decide n'o administrare Societatea Culturală. — În sfârșit în se instalează. — Se aduce lucrători dela Iași.

La câteva zile după aceasta primise prin dl. Goga avizul că în sfârșit tipografia a sosit la Iași și să mă duc s'o aduc. Plecasem chiar spre gară în prezia îndăfării Domnului, dar dându-mi seama că într'o singură zi nu voi putea isprăvi totul, m'am întors acasă hotărât să amân lucrul până la alta ocazie.

Cursurile de învățatori începute la 17 Iunie au întâmpinat multe greutăți, printre altele și din lipsa unui număr suficient de profesori.

Nesostind la timp profesorii bucovineni chemați anume, eu am fost nevoit să țin și o parte din lecțiile rezervate acestora, așa că eram zilnic așa de ocupat încât îmi era imposibil să părăsesc Chișinăul și să mă duc la Iași ca să aduc tipografia. Intre aceea, din întâmplare îl întâlnesc pe regretatul S. Murafa, care venise dela Cotuijenii Mari pe 2-3 zile la Chișinău în chestia demobilizării lui. Cum eu eram în foarte bune legături de prietenie cu el, căci fusese cel dintâi Român basarabean pe care l'am cunoscut în cursul războiului, la Iași, în Octombrie 1916, în tovarășia d-lui Goga — l'am întrebat dacă nu s'ar putea duce la Iași ca să aduc tipografia, căci eu sunt legat de cursuri și nu pot pleca timp de două luni.

Na trebuit să mărunec mult, pentru că Murafa era încântat să-și poată da contribuția în astfel de lucru. Cum și el era prieten cu dl. Goga și Saloveanu, lucrul i se părea nu numai frumos, dar și ușor. Și astfel, a doua zi întâi-l pe Murafa, luând dela Societate banii necesari pentru transportul tipografiei și plecând la Iași unde totul fiind gata, a încercat tipografia. Bine înțeles cu destule greutăți pe care, cine cunoaște Iașul acelor zile, le știe aprecia — și după vreo 8-10 zile a sosit cu ea la Chișinău.

Alăta a avut regretul Murafa cu tipografia, de care nici înainte de aceea un s'a ocupat și nici după aceea, ca unul care venea numai în trecere prin Chișinău, locuința fiindu-i la Cotuijenii Mari, lângă Soroca.

Tot ce spune d. Buzdugan în „Statutul Tării” No. 116 despre rolul lui Murafa în chestia tipografiei, este inexact, afară de ce se referă la transportul ei la Chișinău. Tot ce i-a spus d-sale Murafa, era o simplă poveste. Împrejurările politice erau de așa natură încât nu se putea face publicitate din planurile de luptă culturală; despre modalitatea cumpărării tipografiei nu aveau cunoștință decât 6 oameni: dl. Gore, Herța, Alexandri, Ciocle, Murafa și eu. Ce i-a spus Murafa lui Buzdugan cu cumpărarea tipografiei; cu plata ei în rate cu călătorii pola Roman etc., era o simplă poveste pentru publicul mare care nu putea fi inițiat în toate tainele. Aceasta o pot confirma suscitații domni.

Tipografia fiind adusă la Chișinău, Murafa se grăbia să se ducă acasă, ceea ce a fost adusă de un prieten și conștient al meu, d. Dumitru Peșlagrad, care era atunci în trecere prin Chișinău și pe care-l însărcinase eu cu aceasta. Neavând un local pentru tipografie, am depozitat-o deocamdată în curtea d-lui Herța, unde a stat neatinșă timp de aproape două luni de zile.

În ziua sosirii tipografiei s'a ținut o ședință a consiliului Societății culturale, la care au luat parte d-ni Gore, Herța, Cioban, arhimandritul Gurie, Murafa, Ciocle și subsemnatul. Era vorba: ce facem acum cu tipografia care trebuia instalată și pusă pe lucru? D-l Gore a fost de părere, pe care a susținut-o categoric, ca noi s'o dăm în arendă tipografiei guvernale sau alcuiva. Noi, ca societate culturală, nu putem administra înșine tipografia, de oarece așa ceva este chestiune de comerț! Mai mulți însă ne-am opus categoric acestei păreri și am stăruit ca societatea însăși s'o administreze printr'o comisie aleasă anume, care comisie s'a și ales apoi îndată din d-ni V. Herța, N. Alexandri, A. Groppa și subsemnatul. În această ședință dl. Gore a propus ca tipografia să tipărească gratuit Cuvântul Moldovenesc și Ardealul ceea ce eu însă n'am voit să admit. Dela ședință cu toții am plecat să vedem un local în care era vorba să instalăm tipografia. Pe drum am mers cu Murafa, care-și arăta mirarea față de

părerea d-lui Gore de a da tipografia în mâini străine, și mă desaproba pentru că am dat-o Societății, spunând că ar fi trebuit s'o iau pe numele meu sau dacă n'am vrut așa, s'o fi pus pe numele lui. La aceasta eu i-am răspuns că, fiind vremurile atât de tulburi, nu se știe unde ne va arunca soarta pe fiecare din noi, dar Societatea va rămânea în Chișinău, ori ce s'ar întâmpla și dacă e mai bine ea să fie proprietara unui așa de însemnat așezământ cultural.

Dar local nu s'a găsit îndată.

Eu fiind foarte ocupat la cursurile de învățatori n'am putut să mă interesez de local și de instalare, iar alăteia, care să fi făcut acest lucru, nu s'a găsit. Astfel tipografia a rămas și mai departe la dl. Herța.

Terminându-se cursurile la 14 August, la 19 August eu am și plecat la Iași, de unde la 22 l-am trimis la Chișinău pe fostul proprietar al tipografiei d-l Lescau cu o scrisoare către d. Herța, cu îndatorirea de a monta tipografia în localul partidului național moldovenesc din bulevardul Alexandru cel Bun. Apoi la 4 Sept. m'am întors cu opt lucrători dela Iași cu cari în aceeași zi am și început lucrul în tipografia care fusese instalată într'aceea de dl. Lescau sub supravegherea d-lui N. N. Alexandri.

Chestia aducerii lucrătorilor a fost deosebit de grea. Eu m'a ținut la Iași 2 săptămâni, în care timp am întâmpinat cele mai mari dificultăți. Pe la patru miniștri a trebuit să alerg zi de zi (d. Duca, V. Brătianu, Iancovescu și Măzescu) pentru ca Marele Cartier nici să numai amintesc. Guvernul se temea să-mi dea pentru „Rușii” lucrători, care pe vremea aceea erau toți mobilizați sau rechiziționați.

Abia după stăruinți îndelungate am putut exopera însuși să mi se dea cei opt lucrători, pe cari i-am adus sub titlul de „evacuati în Rusia”.

Și ca aducerea lor să nu bătă la ochi, Rușilor dela vama Ungheini, eu înșimii am fost trecut în pasporul colectiv ca „muncitor” printre ceilalți muncitori.

(Va urma)

O. Ghibu

Suprimarea comunicatului

În urma unei hotărâri a autorităților presa din Chișinău nu va mai primi de acum înainte comunicatele de pe fronturile europene. Cu acest chip ciitorii ziarelor românești, deprinși odinioară cu bogăția de informații pe care o aveau înainte de război, pierd și strictul necesar pentru orientarea lor politică: pâinea cotidiană a comunicatului pe care i-o rechiziționează cu acest chip o putere nevăzută.

Nu credem că măsura aceasta țși va îndeplini scopul ce urmărește: o schimbare de orientare a opiniei noastre publice. Dimpotrivă, ea încurajează punerea în circulație a șvonurilor celor mai îndrăznețe. Zilele acestea se vorbea în Chișinău de pildă, de un mare succes aliat cu luarea Saint-Quentin-ului și cu capturarea unui număr de 40.000 de prizonieri. Știrea nu a fost confirmată, dar ea dovedește că lumina sigură a comunicatelor e totuși mai liniștitoare decât întunerecii ignoranței complete sau penumbra șvonurilor și a șopturilor fanteziste.

Rugăm prin urmare on. autorități să revie asupra hotărârii lor.

În legătură cu aceasta amintim și știrea pe care o conduce ziarul din București că guvernul studiază înțoducerea cenzurii preventive. Din parte-ne nu putem decât să ne asemelăm protestărilor presii din Iași, contra acestui proiect a cărui realizare ar înăbuși ultima rămășiță de libertate a presei în România.

Rolul economic al României și Ucrainei în Europa

România și Ucraina, prin situația lor geografică, sunt țări eminamente producătoare. Produsele solului sau cele de natură animală constituie pentru ambele state o sursă nesecabilă de bogăție națională.

Când Rusia forma un singur stat, atunci chestiunile economice ale ei se rezolvau mai ușor, fiind una și aceeași administrație transporturile de alimente sau alte produse prime se făceau ușor de la sud la nord, așa că nu se știa, dacă Rusia de nord trage prin cea de sud sau cea de sud prin cea de nord. Acum, însă când împrejurările politice au dat naștere acestui separatism între nord și sud, chiar cei mai măduri și mai șoviști ruși, s'au mai mutat, căci își dau perfect seama că Rusia de nord fără ajutorul Ucrainei, Donului și-a Basarabiei este ca un mort între cei vii.

Rusia, deci, pentru propria ei existență, sub nici un motiv nu va trebui să sîdizeze nici pe Ucraina, nici pe România, căci ele formează în sud-estul european grăunțul Rusiei de nord și a celorlalte state consumatoare din Europa.

Și una și cealaltă din aceste două țări are curșul că se găsesc așezate lângă o mare închisă, așa că chestiunea vitală pentru dănsese este, neutralizarea strămoșilor.

Războiul actual a dovedit, că eșirea unui stat la o mare închisă este egală cu zero, căci care este, de pildă folosul pentru comerțul și agricultura acestor două țări, când dela 1914, din cauza evenimentelor europene strămoșii sunt și rămân încă închise? Toate produsele au trebuit, să fie îndreptate pe calea de uscat, dar ce deosebire colosală de cost este pe uscat în raport cu cel de pe apă! și apoi pe lângă asta, unde mai pui că ai fost și ești încă la chemul statelor, ce servesc ca transit pentru toate produsele, ce vrei să le transporti în occidentul îndepărtat eu-

ropean, în fărî direct consumatoare, cum sunt Belgia și Olanda.

Statul, cari se va opine tot de-auna comerțului și dezvoltării agrare a României și Ucrainei, va fi Ungaria, pentru motivul, că dintre statele Europei occidentale este singura țară cminaminte producătoare. Ea are marelle avantaj asupra noastră, că pe lângă produsele prime, agricole, pune în comerț și produse derivate proprii.

Ungaria și-a dat perfect de bine seama de concurența, pe care aceste două state le i o vor face în viitor și, din această pricină a luptat și luptă pe toate căile economice făcându-ne toate mizeriile posibile numai și numai să ne înalțare cu totul, sau să ne deprecieze produsele pe diversele piețe europene. A căutat împreună cu Germania, să pună mână pe strămoșii, ca să ne înmădișe cu desăvârșire și pe noi și pe Ucrainenii și, ori de câte ori vom avea nevoie de transportul produselor noastre spre occident, să fim nevoiți a ne pleca Ungurilor și a ne supune tuturor greutăților și mizeriilor, ce ni le-or impune.

Serbia, care pentru moment zace sub călcăial zdoribitor al învingătorului de o zi, va eși și mai mărită și mai puternică din acest războiu, lucru, ce și pentru noi, Români este de cel mai mare interes. În viitor Ucraina și România, atât timp cât strămoșii nu se vor internaționaliza, vor trebui a încheia legături economice foarte strânse cu Serbia, de oare ce ea va forma puntea de trecere pentru toate produsele agricole ale lor, ce vor fi îndreptate către occident.

Serbia, România și Ucraina vor putea face în viitor o bloc economic de forță, cuvântul lor va fi ascultat în concertul statelor europene, pentru că fiind state producătoare, de dănsese vor avea celelalte state nevoie.

Eugeniu N. Ghergea

INFORMAȚIUNI

LOCALE

Opera română. — Astăzi Miercuri 12 l. c. reîncepe seria de reprezentații a trupei de operă Bobescu-Atanasiu cu *Pagliacci* de Leoncavallo. Rolul principal îl reține marele nostru cântăreț Ion Atanasiu. Publicul așteaptă cu interes și nerăbdare această nouă serie de reprezentații.

Concertul Buică-Caravia. — În 25 Octombrie a. c. va avea loc în Sala Episcopiei marele concert al artiștilor noștri Buică violonist renumit și Caravia pianist-compozitor. Programul așezat la Casa episcopială cuprinde bucăți distinsse din cel mai celebri compozitori.

Pentru Basarabia

D. Al. Marghiloman, prim-ministru, s'a grăbit să răspundă invitației directorului universității, în cecece privește organizarea caminului studențesc, promițând tot concursul.

Ca început, primul ministru, în calitate de președinte al „Crucii Roșii” a pus la dispoziție mobilierul și aparaturul disponibil, pentru instalarea caminului. Restaurarea clădirii liceului „Oltea Doamna” unde va fi instalat „caminul”, se face sub directia supravegheră a dlui dr. Leon, rectorul Universității.

Din Bați. — Gazeta „Clas Moldovenească” care iese la Bați cu litere latine și-a schimbă titlul în *Unirea* începând cu No. 25. Această gazetă redactată de câțiva luptători însușiți este de mare folos pentru cultura românească din Basarabia și e vrednică de sprijinul oamenilor de inimă. Pastrând graul popular ea va pătrunde ușor la sate.

DIN BAZA

COMUNICAT. — În urma călătoriei regulamentelor militare de către A. S. R. Principele Carol moștenitorul Tronului, M. S. Regelu, va eși suprem al Armatei, i a dat o pedepșă de 75 zile închisoare, a cărei executare a și început de ieri.

În ce privește actele săvârșite în urma acestei călătorii, se va examina mai întâi validitatea lor pentru a se putea stabili consecințele și se vor lua măsurile corespunzătoare cu interesul țării și al Dinastiei.

De vineri a început a se primi la direcțiunea generală a poștelor scrisori recomandate și pentru Ungaria, România și Hongaria.

Banoul de Gebauitz a sosit în Iași, aducând corespondența legațiilor noastre din Londra, Paris și Berna, care se afla încă din Martie la legația română din capitala Elveției.

A s'apert: „Reforma electorală” auto-proiect de lege electorală pentru Parlament și „Reforma administrativă” (legea pentru descentralizarea administrativă și legea județeană). Amândouă lucrările sunt redactate de cercul de studii al partidului național liberal.

Ediți strălucite

Intrepreție pentru un nou număr al „Ziarului Feuille” anunță că s'a făcut Consiliul federal propunerea de a interveni pe lângă Paterile beligerante în facerea unui armistițiu de trei luni, pentru a da popoarelor posibilitatea de a participa la noile alegeri parlamentare. Propunerea va fi discutată de Consiliu. După ziarul „Feuille”, anume cercuri diplomatice nu-și ascund p'erea că o intervenție a neutralilor și în deosebi a Elveției în favoarea păcii ar putea să aibă în acest moment un oarecare rezultat.

Condiții de războiu: aliații. — După cum anunță ziarele pariziene, e vorba că armatele italiene s'au încredințate în cerând o parte a frontului aliaților. Un important consiliu de război a avut loc în cursul săptămânii trecute la Marele cartier al aliaților. E probabil că s'a discutat problema viitoare acțiuni militare. Regele Italiei a declarat unul redactor al lui „Matin” că dacă e adevărat că Austria suferă de lipsa de alimente, armata ei este în schimb bine hrănită, bine echipată și înarmată, și se bate în întreginea ei, cu deosebire energic.

Caracterul alianței franco-ruse. — Guvernul francez a distribuit în Parlament o Carte galbenă conținând actele diplomatice referitoare la alianța franco-rusă. Ea conține între altele și convenția militară din Decembrie 1893. Guvernul francez caută să dovedească prin această alianță n'avea decât un caracter defensiv.

Complot contra lui Rakovski. — După „Polnische Rundschau”, guvernul ucrain și a reușit să descopere un complot care avea de scop să omore pe conducătorul delegației ruse de pace, dr. Rakovski.

Treceri în Rusia. — Constantinopol, 19. — Trupele cari au ocupat Baku, au găsit izvoarele de petrol absolut neatuse; deasemenea instalațiile tehnice.

Un nou credit de războiu francez. — Ministerul de finanțe francez, Klotz, a cerut un nou credit de războiu de 20 miliarde.

Aliantă între Franța și Lituania. — Ziarele din Amsterdam cred a și că se pregătește o alianță între reprezentanții Ucrainei și Lituaniei.

Raporturile germano-române. Din izvor cu autoritate află ziarul „Golos Kiewa” că vizita hatmanului în Germania a adus rezultate extrem de favorabile pentru statul Ucrain. Chestiuni nelămurite asupra situației interne și internaționale, au fost rezolvite favorabil pentru Ucraina. Independența și neatrănarea Ucrainei a căpătat o complexă consolidare. Raportul între guvernele german și Ucrainean au căpătat caracterul unei prietenii ferme și durabile. Statul ucrainian i s'a promis un ajutor larg la clădirea condițiilor unei vieți normale.

Terorarea la Petrograd. — Calătorii sosiți în Stockholm descriu terorarea din Petrograd în culori foarte negre. În Petrograd domnește o anarhie completă. Omoruri, tâlhării, incendii, jefuiri, devastări, foamete sunt la ordinea zilei. Cartiere întregi au ars până la temelie.

Franța, Rusia și bolșevicii. — „Isvestia” anunță că socialistul francez Dumas a încercat să stabilească un contact între Franța și guvernul sovieturilor. Încercarea a eșuat în fața refuzului bolșevicilor.

Impunerea eliberării. — O telegramă de-o mare însemnătate pentru cunoașterea stării de spirit a poporului francez și a reprezentanților ei, ne vine dela Paris.

Camera franceză a autorizat guvernul, cu 461 voturi contra 3, să emita un nou împrumut de războiu care se va numi împrumutul eliberării.

Conștiință și demnitate națională

E de sigur o întâmplare foarte interesantă, că deodată cu știrile despre încercările de pace ale Austro-Ungariei, prinim guvernabile despre conștiința și demnitatea națională a neamului nostru din Ardeal.

In Treiscaun,

grăul românesc o omenințat și pieră prin politica de maghiarizare a guvernelor, unde se caută acum cu orice preț înfrînțarea unui episcopos ortodox-maghiar, care să desu-fonctio-lizeze cu desăvârșire fărâmișarea noastră aproape instrăinată, trăgește totuș o conștiință națională vie. O dovedește această cazul următor povestit de Pesti Hirap. În comuna Dobol de jos fete săcuțence lucrau la câmp în cântecul ungurești. Printre ele se găsea și o românească, care nu cânta decât în limba ei. Când s'apropie de ea, corul și cântecul ei se înalță într-o simfonie caldă și ungeresească:

Sunt o mie de ani
De când locuiesc Unguri pe acest pământ.

Dar schimbându-i cuvintele astfel:

Sunt o mie de ani
De când locuiesc Români pe acest pământ.

Dar acum Ungarii vrea să-i pădăsească

Înă bunul Dumnezeu
Și mâinile mele nu-i va lăsa.

Unghronicile s'au indignat și au p'arâ-o la tribunalul din Cezdiazărbeli pentru agitație. Tribunalul a o-ardărit-o la 3 luni închisoare. Româncea s'a declarat mulțumită, dar procurorul ungar a cerut mărirea pedepșei.

Dimpotrivă toate nenorocirile au ajutat în chip statornic întărirea și deobitului de unitate politică, pe baza astăzi când pucea se pune din nou în discuție și cred mai apropiat ca oricând.

Serisoare deschise

Subsemnatul, George Dobici, cetățean refugiat din Dobrogea,

am venit să mă stabilesc în capitala unui guvernului rusești, liberată din jug prin marea revoluție rusească și condusă astăzi de D. Vostră, ca director constituții în Consiliu. Ca cetățean am avut și eu nevoie să fac o petiție către una din autorități (care cetățean nu e nevoie să facă o petiție) și mi-s'a spus că trebuie să pun un timbru de șase lei.... șase lei! Luând informații mi s'a spus că aici în Libera și eșita din revoluție, dulea noastră Basarabie, domnește încă legea timbrului țarist cu taxele dublate încă; taxe atât de mari înăntă justia și la înmănașă numai a celor bogăți; am mai aflat ca Onor. Comisiune instituță de guvernul M. S. Regelui Ferdinand I va să organizeze justia în Basarabia, deci atât guvernul cât și membrii omisi acetiia din urmă au oșinat pentru introducerea legii timbrului românesc, care ori cât ar fi de grea, e totuși în ceea ce privește

Către învățătorimea din județul Chișinău

Frați învățători! Fără numit revizor școlar al jud. Bați, ca fost instructor în jud. Chișinău, ales de obștea d-voastră, după o concurență frățoasă de opt luni de zile, neavând alt priș, pe această cale va zie bun rămas!

Nici odată nu vom uita surprizele de vraf de care m'au făcut pățas mulți din d-voastră, când după ce mi'apropos cu stă și intram cu îngăsur în școala creștină streină, vă găsim cu amica critică, en Abeserul Moldoveneș în mână, propovedind cu însuflețire cuvântul strămoșesc, eldar și în zilele de grea încercare ale bolșevismului. O, cât de curată, cât de măreață și sfântă mi'ora mie, fudul prebag al Ardealului minorităților, munea d-voastră și cu cât drag vă întindeam tot ce aveam mai bun la isusiniță și priocerea mea.

Alporea și iubirea d-voastră mi'ra chezoș, că povăta dată, că smăntă aruncată cu evație, cad-ape pe pământ roditor și d-voastră știți, cum cea mi' fierbinte dorință a mea era, că așunca lăcepută și cimentată și la curățile pedagogice, împreună cu o desăvârșită ap're o tot mai mănoasă buforie.

Somta tustă a hotărât alifid și mie nu-mi rămăna alta, decât să vă multumesc pentru tot sprijinul și iubirea, cu care m'ați întâmpinat, să vă doresc sporul cel mai îmbelșugat în greua sarcină de primii apostoli ai redentării norodului moldoveneș și să vă asigur, că ori unde mă vor duce valurile vieții, gândul meu se va întoarce adesea la d-voastră și va va învalui cu dragostea-mi frățoasă, în mijlocul micințor d-voastră Românești.

Bun rămas și prea cinstiților preoți, precum și tuturor altora, cari m'au întâmpinat cu încredere și iubire prietenească în îndeplinire slujbei mele!

G. G. Ghergea

Contravențiuni

Au fost pedepșiți de Comisariatul General al Basarabiei

Pentru faptul că a permis să se jace în caf-neusa sa jecuri de noroc contra dispozițiilor ordonanței No 2:

1) Domniu Dumbravă Akerman str. 105, 500 lei amendă.

Pentru faptul că au fabricat pâine din făină albă contra dispozițiilor ordonanței No 3:

1) Sara Leibenstein str. Kiprianscaia 14, 300 lei amendă.

2) Volk Ibil str. Alexandru cel Bun 37, 500 lei amendă.

3) Studiner Ester str. Alexandru cel Bun 40, 500 lei amendă.

Toți din Chișinău.

Pentru faptul că au vândut articole alimentare cu prețuri artificiale și rea credință contra dispozițiilor ordonanței No 8:

1) Maria Oboroș 400 lei amendă.

1) Feodor Crețu 300 lei amendă.

3) Gheorghe Tăianu 300 lei amendă.

4) Sava Iteșan 38 lei amendă.

5) Constantin Vasilescu 400 lei amendă.

6) Oleva Sierieriu 400 lei amendă.

7) Emilian Vasilescu 300 lei amendă.

8) Mochi Spiva 300 lei amendă.

9) Tetric Cucuș 300 lei amendă.

10) Mochi Piva 300 lei amendă.

11) Avram Golban 300 lei amendă.

12) Estera Mizban 300 lei amendă.

13) Dănilă Rozenicov Cujba 300 lei amendă.

14) Iosub Iu-

decei 300 lei amendă. 15) Dumitru Stieca 300 lei amendă. 16) Leiba Polizer 300 lei amendă. 17) Slicma Stainman 300 lei amendă.

Toți din orașul Bați.

18) Gheorghe Luchian din satul Funduri jud. Bați 300 lei amendă.

19) Dumitru Matruș din Hecii Vechi jud. Bați 300 lei amendă.

20) Eufrosina Sapoli Grutkin Akerman 300 lei amendă.

Pentru faptul că au răspândit știri neadevurate și tendențioase contra dispozițiilor ordonanței No 9:

1) Vasiliu Cantreava Akerman str. Soborului din luna închisoare.

2) Nazariu Nicolaeșcu Gălbeneșu-mai una luna închisoare.

3) Olimpia Leonomova Ismail str. Marianșcaia 17, una luna închisoare.

4) Ion Grigore Bors din satul Mustafa jud. Bați una luna închisoare.

Pentru faptul că n'au deșpus armele aflătoare în posesia lor la autoritățile în drept contra dispozițiilor ordonanței No 16:

1) Petre Andronic str. Mazarakiievșcaia 8, 300 lei amendă.

2) Efin Kaftan str. Kaminovșcaia 300 lei amendă.

3) Nifon Colomont str. Fedodorova 72, 380 lei amendă.

Toți din Chișinău.

4) Feodor Calcev str. Constantinovșcaia 54, 300 lei amendă.

5) Miiana Colomețcov 300 lei amendă. Ambii din Bender.

Pentru că au pus în circulație vehicul cu auto-tracțiune fără autorizație contra dispozițiilor ordonanței No 17:

1) Gheorghe Leonard comuna Spica jud. Bender 500 lei amendă.

Pentru faptul că au contravenit dispozițiilor ordonanței No 21:

1) Afies Climev Molnicov din satul Vișoara jud. Hotin 100 lei amendă.

2) Sioclea 100 lei amendă. 3) Ion Potop 100 lei amendă. 4) Evzev Vi-nogradov 100 lei amendă.

Toți din tg. Ediniți jud. Hotin.

5) Benti Blane Chișinău str. Kiprianscaia 73, 200 lei amendă.

Pentru faptul că nu au declarat, au vândut și transportat saci fără autorizația Comisariatului General contra dispozițiilor ordonanței No 26:

1) Mendel Edelstein comuna Vărfioșen jud. Soroca 500 lei amendă.

2) Wolf Metlis 500 lei amendă. 3) Iosif Sadovnic 500 lei amendă. 4) Aron Chetelman 500 lei amendă.

Toți din orașul Soroca.

LICEU ROMÂNESC COMPLET

Directorul Instrucțiunii Publice a hotărât naționalizarea completă a liceului I de stat cu începerea anului școlar 1915/16. Aceasta hotărâre este de cea mai mare importanță pentru dezvoltarea culturală a poporului român din Basarabia și de aceea înținem de datoria noastră să atragem în doșobi atențiunea păturilor largi ale publicului românesc. Îndemnăm pe toți părinții ca și înscrie copiii lor în liceul I de stat ca să completeze numărul necesar de elevi pentru deschiderea tuturor claselor înă în cursul acestui an școlar.

Enmăru orice tipărituri oficiale și rezervățiile, s'adresă înă către

Tipografia „România Nouă”.

Institut de Arte Grafice ROMANIA NOUA Strada Pușchin No. 48 — Chișinău.

TEATRU ELIDORADO
GRADINA ZILNIC
CONCERT CABARET
cu artiști din BUCUREȘTI ȘI ODENA
Orchestra MARGO
Concertul începe la ora 9, Cabaret la 11.

MARELE RESTAURANT Transilvania
Chisinau, Strada Alexandru cel bun, No. 67
Aven onoare a aduce la cunoștința Onor. Public că formându-ne gospodăria proprie în țară și dispunând de alimente suficiente am redus prețurile la tot felul de mâncări cu 10% iar la fripturi cu 15%.
Bucătărie specială, condusă de șef și străină
Băuturi: Vinuri indigene și străine, șampanie, cognac, etc., etc.
Aceleași prețuri la dejun și seara
Serviciu prompt
ORCHESTRA ROMANEASCA
In speranță că Onor. Public ne va da tot concursul ca și până în prezent, localul nostru servind și pe mai departe, loc de întâlnire pentru toți românii, semnam cu toată stima
Antreprenori: Baban, Popovici și Comșa

Se caută Ardeleni și bucovineni
pentru tăierea unei păduri. Se poate câștiga bine
Adresa: N. Gheorghiu
Restaurantul „La Mărășești”, Chișinău, în fața gării

INȘTIINȚARE
Infimțându-se că în loc de prim-nobor pe lângă fiesare din cele nouă tribunale ce se vor înființa în Basarabia se aduce la cunoștința celor cari doresc să ocupe aceste posturi să facă de îndată cerere la Directoratul de Justiție.
Fîind de asemenea libere mai multe locuri de slujbași în cancelariile ce vor fi conduse de primii notari, se aduce la cunoștința persoanelor cari doresc să ocupe acele locuri să facă de îndată cerere la acelaș Directorat.
Directorul Justiției
Pelivan

Ioan Munteanu
DENTIST
— Diplomat din Paris —
Traterea în mod cel mai precis și conștințios tot ce se ține de arta dentară.
GRABAT
— Strada Domnească No. 92 —

Fabrica de cuie „VICTORIA”
— C. E. E. A. T. I. —
Cumpără orice cantități de sarmă dreaptă și ghimbată. Livrează o ice cantități de cuie în orice dimensiuni, contra bani sau în schimb de sarmă. Expediții în provincie și Basarabia.
Pentru orice informații și comenzi a se adresa la fabrică, Str. Traian 69, Galof, sau Str. Bucșenescu 25, Iași

Cine știe
Cine știe despre fratele meu Meftin Vasile ardealan refugiat, cu oile lui, din Com. Cobadina jud. Constanța, — pentru ultima oară a fost întâlnit, în retrăgare, cu oile în Brașov, — să inișerie pe adresa Mariu Ivan, strada Ștefan cel Mare 41, Vaslui și i voi fi recunoștințor.

Automobil
de vânzare, marca „Com” nicker 35/50 HP, caroserie completă terpedo, șase locuri, în cea mai bună stare. Informații la Garaj „Autobus”, Strada Alexandru cel bun alături de Hotel Palace.

Enștiințare
Pierzând porțiunea în care aveam suma de lei 500 împreună cu mai multe acte și facturi, rog pe cine l-a găsit să-i oprească banii iar actele să mi le trimită prin poșta sau prin calea ce-o va găsi mai lenicioasă pe adresa: Petre Gileș, Șosea, Str. Scheit No. 122 Chișinău.

Se caută un student sau român basarabean care să știe bine traduce din limba rusă în românește. A se adresa: „Oficiul român de comerț și industrie”, Alexandru 100.

Doctul I. MURINȘTEIA
Execută orice lucrări dentistice, cu calitate pentru dinții de aur.
Strada Harlaonice 57

Doctul Dentist G. S. Șorșevșchi
Medic cu medalia de aur din Paris
Fost doctor dentist militar al garnizoanei teritoriale Chișinău
Primește consultații pentru boli de dinți. Pentru domnii ciferi și funcționari militari prețuri reduse
Orale de consultații: 10 a. m. până la 2 p. m. și 5 d. a. până la 8. Laboratoriu special pentru puneri de denturi strada Pușchin, 25. Casa la Episcopiei

Dobrescu
Medic de spital
Specialist în boalele interne și venerice (sifilis, blenoragie, șancru)
Laborator pentru analize microbiologice, chimice și bacteriologice.
Analiza de sânge (Wasserman)
Consultații dela orele 3-6
Strada Pușchin 25

Doctul V. Măndru
Specialist în boale interne, în special de plămâni și inimă.
Strada Șorșevșchi 17. (Îng. și M. Vasile)

DACIA-ROMANIA
Societ. generală de asigurări în România
Capital și rezerve lei 53.173.059
Despăgubiri plătite peste 260 mil.
Asigură: în ramurile: Incendiu, viață, grădnică, accidente, transport, rețele etc. etc. în condiții foarte favorabile.
Birou general pentru Basarabia: Casa Școlară, strada Pușchin No. 31, Casa Schwarzmann Telefon 2/71. 146-16.

Înștiințare
Se aduce la cunoștința populației șarmane că la spitalul militar al Corpului 5 Armată Bulevardul Alexandru No. 137, s'a înființat un serviciu medical de consultații zilnic între orele 11 și 1 p. m. p. m. p. Conformitate.
Șeful secției org. medico-militare,
Capitan Făroțescu

Motor de benzina
A jum. cai putere, cu toate necesitățile și cu transmisia completă.
A se adresa în Tipografia „România Nouă”.